

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
Географічний факультет**

Затверджено вченою радою

географічного факультету

протокол № 9 від 16 березня 2023 року

 (Сергій ЗАПОТОЦЬКИЙ)

**ПРОГРАМА
ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ
НА ЗДОБУТТЯ СТУПЕНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ –
МАГІСТР (денна форма навчання)**

***ОСВІТНІЙ РІВЕНЬ – МАГІСТР
ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ 10 «ПРИРОДНИЧІ НАУКИ»
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ 103 «НАУКИ ПРО ЗЕМЛЮ»***

***ОСВІТНЬО-НАУКОВА ПРОГРАМА
«ГРУНТОЗНАВСТВО, УПРАВЛІННЯ ЗЕМЕЛЬНИМИ
РЕСУРСАМИ ТА ТЕРИТОРІАЛЬНЕ ПЛАНУВАННЯ»***

КИЇВ – 2023

ВСТУП

Метою вступного іспиту до магістратури за освітньо-науковою програмою «Ґрунтознавство, управління земельними ресурсами та територіальне планування» спеціальності 103 – Науки про Землю, галузі знань 10 – Природничі науки є перевірка загальнотеоретичної підготовки абітурієнтів у сфері ґрунтознавства, управління земельними ресурсами і територіального планування для відбору і формування контингенту здобувачів освіти, які відзначаються відповідними знаннями, шляхом оцінювання їхніх знань.

Вимоги до здібностей та рівня підготовленості абітурієнтів.

Успішне засвоєння освітньо-наукової програми «Ґрунтознавство, управління земельними ресурсами та територіальне планування» передбачає наявність у вступників базової вищої освіти, здібностей до засвоєння знань, оволодіння вміннями і навичками у галузі природничих наук.

Вступник до магістратури має:

- *знати* теоретичні і методологічні основи загального ґрунтознавства, географії ґрунтів і земельних ресурсів світу і України, просторового і ландшафтного планування, фізики, хімії, морфології, генезису, систематики, класифікації, картографії, екології ґрунтів, основи меліорації, моніторингу й кадастру ґрунтових і земельних ресурсів, бонітування ґрунтів, геопросторового моделювання тощо;

- *знати* традиційні і сучасні методи географічних досліджень, ГІС-технології, *володіти* основними методами польових, лабораторно-аналітичних і камеральних ґрунтознавчих досліджень, методикою складання ґрунтово-картографічних матеріалів, геопросторового моделювання, *вміти* застосовувати їх у виробничій і науковій діяльності;

- *вміти* працювати із науковими джерелами за професійним спрямуванням, аналізувати теоретичні і прикладні наукові дослідження у галузі ґрунтознавства, управління земельними ресурсами і територіального планування.

Форма і оцінювання вступного іспиту.

Вступний іспит до магістратури за освітньо-науковою програмою «Ґрунтознавство, управління земельними ресурсами та територіальне планування» проводиться у письмовій формі.

Максимальна кількість балів, яку вступник може одержати під час іспиту, становить 100 балів, мінімальна кількість балів – 60 балів, що становить 60 % від максимальної кількості балів, відведених на іспит.

Шкала відповідності

Відмінно / Excellent	90-100
Добре / Good	75-89
Задовільно / Satisfactory	60-74
Незадовільно / Fail	0-59

Критерії оцінок:

- “*відмінно*” вступник одержує за глибокі теоретичні і методичні знання з ґрунтознавчих дисциплін, сфери земельних ресурсів і просторового планування, вміння їх застосовувати на практиці, розуміння природних і антропогенних процесів, які можуть позитивно чи негативно впливати на стан і використання ґрунтів, ґрунтового покриву, земельних ресурсів, проведення планування територій, вільне володіння професійною термінологією і високу культуру мови;

- “*добре*” вступник може одержати при допущенні незначних теоретико-методичних помилок з фахових дисциплін, неточностей при використанні професійної термінології, недостатньої мовної культури;

- оцінка “задовільно” ставиться вступникові, який зміст теоретичних питань з фахових дисциплін розкрив частково, допустився суттєвих методичних помилок, недостатньо володіє професійною термінологією, низька мовна культура;

- оцінку “незадовільно” ставиться вступникові, який не розкрив зміст теоретичних і методичних питань з фахових дисциплін, слабо володіє професійною термінологією, не може викласти матеріал і сформулювати думки у логічній послідовності.

Зміст програми вступного іспиту на здобуття ступеня вищої освіти «магістр» за освітньо-науковою програмою «Ґрунтознавство, управління земельними ресурсами та територіальне планування» складається з трьох блоків:

1. Ґрунтознавство.
2. Управління земельними ресурсами.
3. Територіальне планування.

ЗМІСТ ПРОГРАМИ ВСТУПНОГО ІСПИТУ

1. ҐРУНТОЗНАВСТВО

Поняття про ґрунт, його роль в біосфері. Місце та роль ґрунту в природі та діяльності людини. Основні розділи ґрунтознавства, його місце у системі наук. Історія становлення і розвитку ґрунтознавства. Історія розвитку ґрунтознавства в Україні. Методи вивчення ґрунту. Вчення про чинники ґрунтоутворення. Родючість ґрунту і її категорії. Ґрунт – arena взаємодії великого геологічного і малого біологічного кругообігу речовин. Загальна схема і суть ґрунтоутворного процесу. Мінеральна частина ґрунту. Органічна частина ґрунту. Вбирна здатність ґрунту та ґрунтові колоїди. Кислотно-основні властивості ґрунту. Буферність ґрунту. Рідка фаза ґрунту та її характеристика. Газова фаза ґрунту. Морфологія ґрунту.

Закономірності географічного поширення ґрунтів. Ґрунтово-географічне районування і його таксономічні одиниці. Умови ґрунтоутворення і ґрунти арктичної зони. Умови ґрунтоутворення і ґрунти тундрової зони. Умови ґрунтоутворення і ґрунти тайгово-лісової зони. Умови ґрунтоутворення і ґрунти буроземно-лісової зони. Умови ґрунтоутворення і ґрунти лісостепової зони. Умови ґрунтоутворення і ґрунти степової зони. Умови ґрунтоутворення і ґрунти сухостепової зони. Умови ґрунтоутворення і ґрунти напівпустель і пустель. Умови ґрунтоутворення і ґрунти вологих субтропіків. Умови ґрунтоутворення і ґрунти сухих субтропіків. Умови ґрунтоутворення і ґрунти тропіків. Умови ґрунтоутворення і ґрунти гірських областей.

Географічні закономірності процесів ґрунтоутворення у світі. Ґрунтово-біокліматичне районування Землі. Умови ґрунтоутворення і ґрунтовий покрив Євразії. Умови ґрунтоутворення і ґрунтовий покрив Африки. Умови ґрунтоутворення і ґрунтовий покрив Північної Америки. Умови ґрунтоутворення і ґрунтовий покрив Південної Америки. Умови ґрунтоутворення і ґрунтовий покрив Австралії. Причини та наслідки процесів деградації ґрунтового покриву світу. Закономірності поширення, сучасний стан і використання ґрунтів Європи.

Закони широтної і вертикальної зональності ґрунтів, їх прояви на території України. Закони фаціальності ґрунтів і аналогічних топографічних рядів ґрунтів, їх прояви на території України. Таксономічні одиниці класифікації ґрунтів України. Ґрунтово-географічне і агроґрунтове районування України. Чинники ґрунтоутворення і ґрунти зони мішаних лісів України. Чинники ґрунтоутворення і ґрунти зони широколистяних лісів України. Чинники ґрунтоутворення і ґрунти лісостепової зони України. Чинники ґрунтоутворення і ґрунти степової зони України. Чинники ґрунтоутворення і ґрунти вертикальних гірських зон Карпат. Чинники ґрунтоутворення і ґрунти вертикальних гірських зон Кримських гір. Зональні і інтразональні

грунти України. Деградаційні процеси ґрунтів України. Рациональне використання і охорона ґрунтів України.

Особливості ґрунту як фізичного тіла, фізичні процеси і властивості ґрунту. Загальні фізичні властивості ґрунту. Диференціальна шпаруватість ґрунтів. Гранулометричний, мікроагрегатний і структурно-агрегатний склад ґрунту. Фізико-механічні властивості ґрунту. Форми і стани води в ґрунті. Енергетичні і ґрунтово-гідрологічні константи ґрунтової вологи. Рух води в ґрунті. Водний режим і водний баланс ґрунту. Склад і динаміка ґрунтового повітря. Перенесення газів у ґрунті. Повітряний режим ґрунту. Шляхи регулювання водного і повітряного режимів ґрунту. Теплофізичні характеристики і властивості ґрунту. Тепловий і температурний режими ґрунту, шляхи їх регулювання. Електропровідність і магнетизм ґрунтів. Радіоактивність ґрунту. Радіоактивне забруднення ґрунту. Шляхи регулювання деградаційних процесів з позиції фізики ґрунту.

Ґрунт як об'єкт хімічних досліджень. Особливості елементного складу ґрунту, способи його вираження. Хіміко-мінералогічний склад мінеральної частини ґрунту. Класифікація і номенклатура органічних речовин ґрунту. Гумусові кислоти і гіпотези гуміфікації. Неспецифічні органічні речовини. Гумусовий стан ґрунту. Валовий хімічний аналіз ґрунту і вираження його результатів. Ґрунтовий розчин, його склад і методи визначення. Ґрунтово-вбирний комплекс та вбирна здатність ґрунту. Поняття і форми ґрунтової кислотності. Лужність ґрунту, її види і способи оцінки. Хімічна меліорація кислих і лужних ґрунтів. Буферність ґрунту, її види і значення. Окисно-відновні умови і окисно-відновний потенціал ґрунту. Типи окисно-відновних режимів. Хімічний склад ґрунтового повітря. Хімічне забруднення ґрунту. Техногенні аномалії.

Елементарні ґрунтові процеси. Біогенно-акумулятивні ЕҐП. Гідрогенно-акумулятивні ЕҐП. Елювіальні ЕҐП. Метаморфічні ЕҐП. Ілювіально-акумулятивні ЕҐП. Педотурбаційні ЕҐП. Деструктивні ЕҐП. Елементарні ґрунтово-біологічні процеси. Поняття про ґрунтовий профіль і генетичні горизонти ґрунту. Переходи між генетичними горизонтами. Генетичні горизонти ґрунтів, прийняті в Україні. Складення ґрунту. Забарвлення, новоутворення і включення ґрунту. Вологість, закипання від 10% НСІ як морфологічні ознаки ґрунту. Жива фаза ґрунту. Морфологічний аналіз ґрунтового профілю.

Методологія ґрунтово-картографічних досліджень. Класифікація ґрунтових обстежень за призначенням і масштабом. Елементарні одиниці картографування ґрунтового покриву. Структура ґрунтового покриву. Ґрунтові комбінації. Періоди ґрунтово-картографічних досліджень і їх завдання. Польова діагностика і класифікація ґрунтів. Генетичний аналіз профілю. Ґрунтова карта і ґрунтовий нарис як основні матеріали ґрунтово-картографічних досліджень. Сучасні напрями ґрунтово-картографічних досліджень. Застосування дистанційних методів і ГІС-технологій у ґрунтово-картографічних дослідженнях.

Основні поняття класифікації ґрунтів. Класифікаційна проблема у ґрунтознавчій науці. Розвиток систематики і класифікації ґрунтів в Україні. Сучасні класифікації ґрунтів України. Міжнародні класифікації ґрунтів. Карта ґрунтів світу ФАО-ЮНЕСКО. Світова реферативна база ґрунтових ресурсів (WRB). Класифікація ґрунтів США «Soil Taxonomy». Кореляція ґрунтових класифікацій. Сучасні класифікації ґрунтів країн-сусідів України.

Моніторинг ґрунтів: мета і завдання. Методологія моніторингу. Фоновий моніторинг ґрунтів. Стандартний моніторинг ґрунтів. Кризовий моніторинг ґрунтів. Спеціальний і прогностичний моніторинг ґрунтів. Моніторинг якості ґрунтового покриву як складова частина державної ґрунтоохоронної політики. Агроекологічний моніторинг в землеробстві. Організація і функціонування моніторингу ґрунтів в Україні. Методологія моніторингу ґрунтів у країнах ЄС і СНД.

Поняття і географія антропогенних і антропогенно-змінених ґрунтів. Антропогенне ґрунтоутворення. Поняття міських ґрунтів, їх роль і значення для функціонування екосистеми

міста. Чинники ґрунтотворення, властивості, класифікація, систематика і діагностика міських ґрунтів. Характеристика і властивості урбаноземів. Екологічні функції ґрунтів урбанізованих територій. Трансформація і деградація екологічних функцій ґрунтів міст.

Функціональна роль ґрунту в екосистемах. Організація стійких агроекосистем. Види та значення екологічних функцій ґрунту. Поняття і загальний огляд глобальних функцій ґрунтів. Характеристика глобальних функцій ґрунтів. Поняття і загальний огляд екосистемних функцій ґрунтів. Характеристика екосистемних функцій ґрунтів. Взаємозв'язок і змінність екологічних функцій ґрунтів.

Фундаментальність ґрунтознавства. Місце і роль ґрунтознавства у сучасній системі природничих наук. Історичні аспекти розвитку, еволюція методологічних принципів та підходів ґрунтознавства. Теоретико-методологічні основи сучасного ґрунтознавства. Основні закони ґрунтотворення і їхнє значення для теорії сучасного ґрунтознавства. Міжнародне співробітництво у галузі ґрунтознавчої науки. Актуальні проблеми теорії ґрунтознавства. Актуальні проблеми географії ґрунтів. Ґрунтово-екологічна проблематика у сучасному ґрунтознавстві і її значення для розвитку теорії природничої науки.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Гаськевич В.Г. Фізика ґрунтів. Лабораторний практикум / Навчальний посібник / В.Г. Гаськевич, І.Я. Папіш, О.Г. Телегуз. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2021. – 170 с.
2. Ґрунти України: властивості, генезис, менеджмент родючості. Навчальний посібник / За ред. В.І. Купчика. – К.: Кондор, 2010. – 414 с.
3. Ґрунтознавство: підручник / [Тихоненко Д.Г., Горін М.О., Лактіонов М.І. та ін.]; за ред. Д.Г. Тихоненка. – К.: Вища освіта, 2005. – 703 с.
4. Деградація и охрана почв / Под общей ред. Г.В. Добровольского. – М.: Узд-во МГУ, 2002.
5. Добровольский Г.В. Экология почв. Учения об экологических функциях почв: Учебник / Г.В. Добровольский, Е.Д. Никитин. – М.: Изд-во Моск. ун-та, 2012. – 412 с.
6. Іванюк Г.С. Класифікація і діагностика ґрунтів: навч. посібник / Г.С. Іванюк. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2017. – 334 с.
7. Кирильчук А.А. Хімія ґрунтів. Основи теорії і практикум: навчальний посібник / А.А. Кирильчук, О.С. Бонішко. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2011. – 354 с.
8. Кіт М.Г. Морфологія ґрунтів. Основи теорії і практикум: Навчальний посібник / М.Г. Кіт. – Львів: ВЦ ЛНУ ім. Івана Франка, 2008. – 232 с.
9. Лозовіцький П.С. Меліорація ґрунтів та оптимізація ґрунтових процесів. Підручник / П.С. Лозовіцький. – Київ, 2014. – 528 с.
10. Медведєв В.В. Мониторинг почв Украины / В.В. Медведєв. – Харьков: Городская типография, 2012. – 536 с.
11. Медведєв В.В. Стан родючості ґрунтів України та прогноз його змін за умов сучасного землеробства / В.В. Медведєв, С.Ю. Булигін, С.А. Балюк та ін.; за ред. В.В. Медведєва, М.В. Лісового. – Харків: ШТРИХ, 2001. – 100 с.
12. Наконечний Ю.І. Практикум з ґрунтознавства і географії ґрунтів / Ю.І. Наконечний. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2013. – 374 с.
13. Паньків З.П. Ґрунти України: навчально-методичний посібник / З.П. Паньків. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2017. – 112 с.
14. Папіш І.Я. Практикум з картографії ґрунтів: Навчальний посібник / І.Я. Папіш, Т.С. Ямелинець. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2009. – 450 с.
15. Підкова О.М. Конспект лекцій з дисципліни «Ґрунтознавство» / Підкова О.М. – К., 2021. – 164 с.
16. Позняк С.П. Актуальні проблеми ґрунтознавства і географії ґрунтів: навч. посібник / С.П. Позняк. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2017. – 272 с.
17. Позняк С.П. Ґрунтознавство і географія ґрунтів: підручник. У двох частинах. Ч. 1 / С.П. Позняк. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2010. – 270 с.

18. Позняк С.П. Ґрунтознавство і географія ґрунтів: підручник. У двох частинах. Ч. 2 / С.П. Позняк. – Львів: ВЦ ЛНУ імені Івана Франка, 2010. – 286 с.
19. Позняк С.П. Чинники ґрунтоутворення: Навчальний посібник / Позняк С.П., Красеха Є.Н. – Львів: ВЦ ЛНУ імені Івана Франка, 2007. – 400 с.
20. Позняк С.П. Антропогенні ґрунти / Навчальний посібник / Позняк С.П., Телегуз О.Г. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2021. – 200 с.
21. Практикум з ґрунтознавства: Навчальний посібник / За ред. Д.Г. Тихоненка. – Х.: Майдан, 2009. – 448 с.
22. Світова реферативна база ґрунтових ресурсів 2006 / Звіт про ґрунтові ресурси світу 103 / С.М. Польчина, В.А. Нікорич. – Чернівці: Рута, 2006. – 200 с.
23. Шичула М.К. Охорона ґрунтів: Підручник / М.К. Шичула, О.Ф. Гнатенко, Л.Р. Петренко, М. В. Капштик. – К.: Знання, 2004. – 398 с.
24. Ямелинець Т.С. Застосування географічних інформаційних систем у ґрунтознавстві: Навчальний посібник / Т.С. Ямелинець. – Львів: ВЦ ЛНУ імені Івана Франка, 2008. – 196 с.

2. УПРАВЛІННЯ ЗЕМЕЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ

Земля – основне національне багатство. Земельні відносини та їх регулювання. Земельне законодавство, його завдання та основні принципи. Об'єкти та суб'єкти земельних відносин. Повноваження суб'єктів земельних відносин. Склад та цільове призначення земель України. Порядок використання земель різного цільового призначення. Набуття і реалізація права на землю. Гарантії прав на землю. Завдання, зміст і порядок охорони земель. Загальнодержавні програми використання та охорони земель. Регіональні програми використання та охорони земель. Місцеві проекти з управління земельними ресурсами. Координація програм та проектів охорони земель.

Географічні передумови виникнення різних систем землекористування. Історичні, політико-правові, еколого-технологічні чинники формування різних систем землекористування. Історія формування систем землекористування у різних регіонах світу. Історія та еволюція систем землекористування на території України. Оцінка впливу природних умов на еволюцію різних систем землекористування. Оцінка впливу систем землекористування на економічний розвиток та на стан навколишнього середовища. Сучасні системи землекористування та сталий розвиток.

Поняття про земельні ресурси. Місце і роль земельних ресурсів у суспільному виробництві. Функції земельних ресурсів. Категорії земельних ресурсів України. Категорії земель України за основним цільовим призначенням. Розподіл земельного фонду України за землевласниками та землекористувачами. Земельні ресурси Полісся. Земельні ресурси Лісостепу. Земельні ресурси Степу. Земельні ресурси сухого Степу. Земельні ресурси Карпатської гірської провінції. Земельні ресурси Кримської гірської провінції.

Загальна характеристика і типізація земельних ресурсів світу. Особливості географічного розташування та використання земельних ресурсів світу. Регіональні особливості земельних ресурсів Євразії. Регіональні особливості земельних ресурсів Африки. Регіональні особливості земельних ресурсів Північної Америки. Регіональні особливості земельних ресурсів Південної Америки. Регіональні особливості земельних ресурсів Австралії. Використання та охорона земельних ресурсів світу. Раціональне використання земельних ресурсів в країнах Євросоюзу та США.

Об'єкт, предмет і завдання земельного кадастру. Теоретичні та правові основи державного земельного кадастру України. Структура і принципи ведення державного земельного кадастру. Публічна кадастрова карта України. Кадастровий поділ території України. Межі та землі територіальних громад. Цільове призначення земель в межах конкретних об'єднаних територіальних громад.

Поняття про бонітування ґрунтів. Теоретичні та нормативно-правові основи бонітування ґрунтів. Основні принципи і критерії бонітування ґрунтів. Види бонітування ґрунтів. Природно-сільськогосподарське районування. Агрокліматичне обґрунтування розміщення культур. Агровиробниче групування ґрунтів. Властивості ґрунтів, необхідні для їхнього бонітування. Розроблення шкал бонітування ґрунтів. Земля як об'єкт бонітування (концепція бонітування земель В.В. Медведєва). Бонітування ґрунтів і вартісна оцінка земель. Бонітування ґрунтів та економічна оцінка земель. Бонітування ґрунтів у зарубіжних країнах.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Будзяк О. Історія земельних відносин: навч. посібник / Ольга Будзяк, Людмила Даценко, Василь Будзяк, Світлана Тітова. – Київ: КНУ, 2022. – 150 с.
2. Володін М.О. Основи земельного кадастру: Навчальний посібник / Володін М.О. – К., 2000. – 320 с.
3. Добряк Д.С. Класифікація сільськогосподарських земель як наукова передумова їх еколого-безпечного використання / Д.С. Добряк, О.П. Канащ, Д.І. Бамбіндра, І.А. Розумний. – К.: Урожай, 2009. – 464 с.
4. Земельне законодавство України. – К.: Істина, 2011. – 344 с.
5. Клименко М.О. Збалансоване використання земельних ресурсів: Навчальний посібник / М.О. Клименко, Б.В. Борисюк, Т.М. Колесник. – Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС. – 2014. – 552 с.
6. Кривов В.М. Основи землевпорядкування / В.М. Кривов, Р.В. Тихенко, І.П. Гетманьчик. – К.: Урожай, 2009. – 322 с.
7. Медведєв В.В. Бонитировка и качественная оценка пахотных земель Украины / Медведєв В.В., Плиско И.В. – Харьков: 13 типография, 2006. – 386 с.
8. Мірошніченко А.М. Земельне право України: Підручник / А.М. Мірошніченко. – К.: Алерта; ЦУЛ, 2011. – 678 с.
9. Наконечний Ю.І. Бонітування ґрунтів: навчально-методичний посібник / Ю.І. Наконечний. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2015. – 85 с.
10. Паньків З. Еволюція землекористування в Україні: монографія / Зіновій Паньків. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2012. – 188 с.
11. Паньків З. Земельні ресурси: Навчальний посібник / Зіновій Паньків. – Львів: ВЦ ЛНУ імені Івана Франка, 2008. – 272 с.
12. Теоретичні основи державного земельного кадастру: Навч. посібник / М.Г. Ступень, Р.Й. Гулько, О.Я. Микула та ін.; За заг. ред. М.Г. Ступеня. – Львів: Новий Світ-2000, 2006. – 336 с.
13. Третяк А.М. Історія земельних відносин і землеустрою в Україні: підручник / Третяк А.М., Т.М. Прядка, І.П. Гетманьчик – Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2017. – 420 с.
14. Третяк А.М. Управління земельними ресурсами. Навчальний посібник / А.М. Третяк, О.С. Дорош. – Вінниця: Нова книга, 2006. – 360 с.

3. ТЕРИТОРІАЛЬНЕ ПЛАНУВАННЯ

Теоретико-методологічні засади територіального планування. Просторове та ландшафтне планування як вид діяльності. Шляхи інтеграції природничих, технічних та гуманітарних наук для цілей просторового планування. Міжнародний досвід просторового планування. Історія розвитку просторового планування в Україні та у Європі. Сучасні процеси і тенденції у практиці просторового планування. Проблеми інтеграції України в загальноєвропейську стратегію просторового розвитку.

Нормативно-правові засади просторового планування в Україні. Ієрархічні рівні планування територій. Генеральна схема планування території України та моніторинг її виконання. Просторове планування окремих частин території України. Просторове планування на регіональному рівні. Просторове та ландшафтне планування на місцевому рівні. Проблеми

просторового планування урбанізованих територій. Проблеми просторового планування сільських територій. Проблеми просторового планування ОТГ. Забезпечення охорони навколишнього природного середовища при просторовому плануванні.

Міжнародне правове поле та нормативно-законодавча база в галузі просторового планування. Особливості просторового планування у країнах Європи. Особливості просторового планування у країнах Північної Америки. Особливості просторового планування у країнах Південної Америки. Особливості просторового планування у країнах Азії. Особливості просторового планування в Австралії. Особливості просторового планування в країнах Африки.

Міжнародний досвід просторового планування урботериторій. Програма «Розумне місто», міжнародний досвід та можливості її реалізації в Україні. Міжнародний досвід просторового планування сільських територій. Міжнародний досвід повоєнного відновлення сільських територій. Планування розвитку природно-заповідного фонду та ПанЄвропейської екомережі. Просторове планування транскордонних територій. Міжнародний досвід просторового планування геотуристичної мережі.

Географічні засади просторового планування урбанізованих територій в Україні. Нормативні документи в галузі просторового планування міст. Розробка планувальної структури та функціонального зонування міст.

Географічні засади просторового планування сільських територій в Україні. Нормативні документи в галузі просторового планування сільських територій. Розробка планувальної структури та функціонального зонування сільського населеного пункту. Збереження культурної спадщини села при просторовому плануванні.

Географічні засади геопросторового моделювання. Методи геопросторового моделювання. Застосування моделей для аналізу природного потенціалу території. Міжнародний досвід геопросторового моделювання. Моделювання геопросторового розвитку урбанізованих територій. Моделювання просторового розвитку сільських територій. Моделювання розвитку природоохоронних територій. Моделювання розвитку геотуристичної мережі. Впровадження моделей геопросторового розвитку на рівні територіальних громад. Керування моделями геопросторового розвитку.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Безлюбченко О.С. Планування і благоустрій міст: навч. посібник / О.С. Безлюбченко, О.В. Завальний, Т.О. Черносова; Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. – Х.: ХНАМГ, 2011. – 191 с.
2. Берданова О. Стратегічне планування місцевого розвитку: практичний посібник / О. Берданова, В. Вакуленко; швейцарсько-український проект «Підтримка децентралізації в Україні – DESPRO». – К.: ТОВ Софія-А, 2012. – 88 с.
3. Білоконь Ю.М. Регіональне планування. Теорія і практика / Ю.М. Білоконь. – К.: Логос, 2003. – 246 с.
4. Бортник С.Ю. Просторове та ландшафтне планування: навчальний посібник / Бортник С.Ю., Лаврук Т.М., Олещенко А.В., Тимуляк Л.М. – К.: Логос, 2020. – 175 с.
5. Козаченко Т.І. Картографічне моделювання: навчальний посібник / Т.І. Козаченко, П.О. Пархоменко, А.М. Молочко. – Вінниця: Антекс-У ЛТД, 1999. – 328 с.
6. Кривов В.М. Планування розвитку територій: навч. посіб. / В.М. Крилов, Л.А. Гунько, І.Г. Колганова. – К.: Урожай, 2011. – 88 с.
7. Куйбіда В. С. Територіальне планування в Україні: європейські засади та національний досвід / В.С. Куйбіда, Ю.М. Білоконь. – К.: Логос, 2009. – 108 с.
8. Куйбіда В.С. Регіональний розвиток та просторове планування територій: досвід України та інших держав-членів Ради Європи: збірник нормативно-правових актів і науково-аналітичних матеріалів з питань регіонального розвитку та просторового планування / Куйбіда В.С., Негода В.А., Толкованов В.В. – К.: Крамар, 2009. – 176 с.

9. Ландшафтне планування в Україні / Л.Г. Руденко, Є.О. Маруняк, О.Г. Голубцов та ін.; під ред. Л.Г. Руденка. – К.: Реферат, 2014. – 144 с.
10. Лоїк Г.К. Розпланування та забудова території сільських населених пунктів і фермерських господарств: навчальний посібник / Лоїк Г.К., Тарасюк І.Г., Степанюк А.В., Смолярчук М.В. – К.: Арістей, 2009. – 344 с.
11. Містобудівне проектування. Частина I: Місто як об'єкт проектування / За ред. Г.П. Петришин, Б.С. Посацького, Ю.В. Ідак. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2016. – 328 с.
12. Містобудівне проектування. Частина II: Проектування структурних елементів міста / За ред. Г.П. Петришин, Б.С. Посацького, Ю.В. Ідак. – Львів: Видавництво Львівської політехніки 2017. – 288 с.
13. Планування розвитку територіальних громад: навч. посібник для посадових осіб місцевого самоврядування / Г. Васильченко, І. Парасюк, Н. Єременко; Асоціація міст України. – К.: ТОВ Підприємство “Ві ен ей”, 2015. – 256 с.
14. Розвиток сільських територій в системі євроінтеграційних пріоритетів України: [монографія] / НАН України. Ін-т регіональних досліджень; наук. ред. В.В. Борщевський. – Львів, 2012. – 216 с.
15. Русанова І.В. Інженерний благоустрій територій. Підручник / І.В. Русанова, Г.М. Шульга. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2020. – 260 с.

Укладачі програми:

к. геогр. н., доц. Підкова О. М.;

к. геогр. н., доц., Лаврук Т. М.